

Znanstveni pregledni članak
UDK: 811.111'367.4'373.46:656.61

Primljen 21.11.2010.
Prihvaćen 7.4.2011.

IMENSKE SLOŽENICE U POMORSKOM NAZIVLJU

*Bisera Plančić**

Pomorski fakultet u Splitu

*Željka Zanchi**

Filozofski fakultet u Splitu

U engleskom je jeziku uobičajeno da se imenice rabe u funkciji pridjeva. Tako imamo dvije, tri ili ponekad više imenica spojenih u imenski izraz koji se naziva imenskom složenicom. Takve su složenice uglavnom skraćene odnosno rečenice ili komprimirane definicije. Mogu se razvrstati sukladno karakteristikama, funkciji, sastavu, svrsi, vremenu, mjestu, izumitelju, sličnosti itd. One su iznimno važne u znanstvenom i tehničkom engleskom jeziku gdje se javljaju zbog toga što omogućuju opisivanje stvari i procesa u sažetu obliku. Budući da su tako strukturirane složenice strane duhu hrvatskoga jezika, u kojemu imenica ispred druge imenice može stajati samo u apozicijskoj, a nikako u atributivnoj funkciji u kojoj se rabe isključivo pridjevi, često se događa da se složenice pogrešno shvate jer studenti, kojima je materinski jezik hrvatski, nisu dovoljno upoznati s činjenicom da se u razumijevanju značenja kod takovih struktura najčešće polazi od zadnje riječi koja je osnovna natuknica (head noun). U radu se ističe potreba za poučavanjem ispravna razumijevanja i uporabe imenskih složenica, budući da je za razumijevanje višičlanih složenica često nužno i poznavanje materije, odnosno područja u kojima se pojavljuju. Stoga nerazumijevanje

* Bisera Plančić, Pomorski fakultet u Splitu; bisera@pfst.hr

* Željka Zanchi, Filozofski fakultet u Splitu; zzanchi@gmail.com

sintaktičkih i semantičkih odnosa unutar same strukture znatno otežava, ako ne i onemogućuje, proces dešifriranja značenja. Uočeno je 15 kategorija različitih odnosa između imenica koje tvore složenicu. U radu se posebice proučavaju odnosi unutar imenskih složenica koje se javljaju u nautičkom i brodstrojarskom registru, oslanjajući se na istraživanje prof. Bartolić, koja je pionir na tom području, te prof. Mastera, koji se također iscrpno bavi ovom problematikom.

Ključne riječi: imenske složenice, imenice, dešifriranje / dekodiranje, pomorski jezik, nautički i brodstrojarski registar, engleski jezik

1. UVOD

Stručna i znanstvena literatura obiluje nazivljem određenih stručnih i znanstvenih pojmova kojima se bavi, a to je nazivlje često nerazumljivo i izvornim govornicima jezika na kojemu je pisana ako se nisu specijalizirali za ta područja. Najznačajnija obilježja engleskoga jezika kojim se služimo u stručnoj i znanstvenoj literaturi jesu formalni ton koji mu daje uporaba općega jezika iz diskursa obrazovanih ljudi, uporaba glagolskih vremena koja se ne odnose toliko na vrijeme koliko na stupanj generalizacije, kao i znatno veća uporaba pasiva i modalnih glagola nego što je to slučaj u općem jeziku.

Na razini leksika glavna je karakteristika ovoga jezika pojava velikoga broja riječi grčkoga i latinskoga korijena te složenica koje omogućuju sažeto opisivanje stvari i procesa, kao i trenutno stvaranje novih pojmova koji su sasvim razumljivi i autoru i njegovu čitatelju, pogotovo ako se bavi istom strukom. Kada je riječ o imenicama, u engleskom se jeziku ispred njih, osim pridjeva, kao atribut mogu pojaviti sve vrste riječi (participi, posvojni genitiv, prilog, broj, zamjenica itd.), no najčešće su složenice one koje se sastoje isključivo od imenica, zbog čega se nazivaju imenskim ili nominalnim složenicama.

U svom radu "*English for Specific Purposes*" Steve Gramley (2000) navodi sljedeću frekvenciju složenica u engleskom općem, medicinskom i tehničkom registru (prema Salager, 1984):

Frekvencija složenica

- opći engleski 0.87%
- medicinski engleski 9.76%

- tehnički engleski 15.37%

Iz priloženoga se da zaključiti da složenice zaslužuju posebnu pozornost s obzirom na njihovu učestalost u stručnim tekstovima. U složenicama se imenice ponašaju kao pridjevi, tj. pobliže određuju onu koja slijedi. U općem su jeziku uobičajene složenice koje se sastoje od dviju imenica, dok je u znanstvenim i stručnim tekstovima gotovo neograničen broj imenica koje se mogu nanizati ispred glavne (*head noun*) koju određuju, kao što ćemo vidjeti iz kasnije navedenih primjera. Za učenike jezika takav način izražavanja može biti problem kad naiđu na više imenica u funkciji modifikatora. Primjerice, složenica *horse-race* znači konjska utrka, a *race-horse* trkaći konj, dok rečenica: *The student model was also a model student.* znači da je studentica koja je radila kao manekenka ujedno bila i uzornom studenticom. Složenice, međutim, mogu stvarati teškoću pri razumijevanju i zbog toga jer, iako značenje samih riječi može biti posve jasno, njihovi međusobni odnosi unutar strukture mogu ostati nerazumljivima.

2. IMENSKE SLOŽENICE U POMORSKOM JEZIKU

Dok pravi pridjevi uglavnom služe za opisivanje trajne osobine imenica, uobičajeno je da se imenice rabe kao pridjevi tako da se stave ispred imenice koju opisuju. Dakle, imenice se slobodno kombiniraju tvoreći složenice u kojima prva imenica određuje drugu tako da daje dodatne informacije o njoj, sužava značenje ili čini potpuno novi pojam. Ta osobina nominalnoga izražavanja osobito je karakteristična za tehnički i znanstveni jezik gdje se traži koncizna i ekonomična uporaba jezika pa je stoga to i istaknuto obilježje engleskoga pomorskog jezika. Ako kod jednostavnijih složenica studenti nauče da je zadnja imenica glavna (*head noun* – osnovna natuknica) i da se na nju odnose sve imenice koje joj prethode, kao u primjerima *equipment protection* što znači zaštita opreme i *protection equipment* što je zaštitna oprema, bit će im lakše razumijevanje složenijih kombinacija, kao što je npr. *cargo ship safety construction certificate* - *svjedodžba o sigurnosti konstrukcije teretnoga broda*.

Imenske su složenice obično kondenzirani oblici postpozicionalnih, relativnih, participnih i prijedložnih struktura. Razumijevanje semantičkih odnosa između imenica koje služe kao modifikatori i

osnovne imenice (*Nh-head noun*) ključno je za razumijevanje značenja. U predgovoru svom rječniku prof. Bartolić kaže:

“Složenice se u engleskom jeziku grade tako da je posljednja imenica u nizu složene jezične strukture osnovna imenica, nosilac širokog osnovnog pojma, a jezične komponente ispred nje, njezini modifikatori značenja, sužavaju, odnosno modificiraju osnovni pojam do te mjere dok se ne dobije specifično usko značenje koje se traži u rečenici. Zavisno od jezičnih komponenata koje se nalaze ispred osnovne imenice, složenice mogu biti dvojake, i to imenske složenice sastavljene samo od imenica, a mogu imati razne sintaktičko-semantičke i pojmovne međusobne relacije, i raznokomponentne složenice koje ispred osnovne imenice mogu imati i ostale vrste riječi kao što su pridjevi, participi, priloz i brojevi.” (Bartolić, 1984: vi).

Tokić (2004: 7) kaže: „No, pitanje interpretacije imenske složenice je usko povezano sa stručnošću i dobrim poznavanjem nekog područja, jer čak i dvosložne imenske složenice predstavljaju izazov za nestručnjaka.“ Sedlan König (1995) već u naslovu svoga rada „Problemi u prevođenju složenih imeničnih struktura u engleskom jeziku struke“ potvrđuje nužnost bavljenja interpretacijom značenja složenica u nastavi. Složenice su svakako nezaobilazno područje istraživanja u području računalne lingvistike i strojnoga prevođenja. Stalno se proizvode različiti lingvistički sustavi za govornu komunikaciju sa strojevima. Tako 'O S'eaghdha (2008) razmatra kompjutorski pristup analizi semantičkih odnosa unutar složenica. Autor ističe da je pažnja istraživanja u ovom području posebno usmjerena na složenice s obzirom na probleme koje one stvaraju u normalnom, živom govornom procesu. To je prvenstveno zato što semantički odnosi unutar složenica nisu eksplicitno izraženi nego ih dešifriramo uz pomoć različitih lingvističkih, a i drugih izvora znanja.

Takvo bavljenje složenicama unutar područja računalne lingvistike danas je veoma živo kako u svijetu tako i u nas, međutim, ovaj rad ima za cilj predstaviti jedan od načina kategorizacije složenica unutar pomorskoga nazivlja čija je svrha skrenuti studentima pozornost na tu veoma važnu značajku engleskoga jezika i olakšati im njihovo razumijevanje.

Budući da se ovaj rad bavi složenicama u pomorskom jeziku, u istraživanju su korištene složenice pronađene u istraženom korpusu sastavljenom od brojnih udžbenika engleskoga jezika za pomorce Borisa Pritcharda, Arisa Spinčića, Josipa Luzera i drugih kojima se autorice koriste u nastavi kao i iz *Englesko – hrvatskoga pomorskog slikovnog rječnika* (Carić i Plančić, 2008). Radi ilustracije, na primjeru *anchor* kao glavne imenice možemo vidjeti da se mogu naći gotovo sve vrste riječi od pridjeva (*temporary anchor*), imenica (*sea anchor*), priloga (*firmly holding anchor*) do participa (*welded anchor, floating anchor*), brojeva (*one-armed anchor*) i prijedloga (*at anchor*). Takove strukture postaju složene i katkad teške za razumijevanje, jer sadrže veći broj modifikatora koji mogu pripadati različitim vrstama riječi, a nalaze se ispred osnovne imenice koja je nositelj značenja. U tom smislu slijede primjeri nekih višočlanih složenica iz već spomenutoga slikovnog rječnika: *First reduction gear flexible coupling / fleksibilna spojka prvog stupnja reduktora, tropical fresh water load line / tropska teretna linija za slatku vodu, fuel oil change over indicator / pokazivač promjene tipa goriva, furnace side water wall tube / pregradna cijev uz ložište, folding jib-U end frames type crane / dizalica tipa U s preklopnim krakom, soot blower operating panel / kontrolna ploča propuhivača čađe, spark plug double ended wrench / dvostrani ključ za svjećice, bottom transverse centre tank / okvirna rebrenica središnjeg spremnika, automatic pressure and flow control valve / automatski ventil za kontrolu tlaka i protoka, adjustable tubular hacksaw frame / prilagodljivi cijevni okvir za pile, jib heel built-in cargo sheaves / teretne koloture ugrađene u peti grane, ladder mounted underwater pump / podvodna pumpa koja se montira pomoću ljestava, longitudinally framed double bottom / uzdužno orebreno dvodno, double walled inboard dredge pump / brodska crpka za jaružanje s dvostrukom stijenkom, socket set-double hexagonal sockets / slog usadnih ključeva s 12-kutnim usadnicama, double plate semi-balanced rudder / deplasmansko polubalansno kormilo, engine room total flooding control station duplicate pull box / dvostruko kućište upravljačke stanice strojarnice s potpunim plavljenjem.*

Da bismo studentima olakšali razumijevanje i prevođenje, moramo im vrlo rano skrenuti pozornost na činjenicu, da se imenska složenica, čak i kada se sastoji od nekoliko riječi, odnosi, u semantičkom smislu, na jedan jedini pojam, iskazan zadnjom imenicom u nizu, a da ga sve ostale opisuju, modificiraju ili atributski određuju. Nenaviknuti na takove strukture, ponajprije zbog toga što one ne postoje u hrvatskom jeziku, oni čak i samo u dvočlanim složenicama često previde da prva imenica određuje drugu, a ne obratno. Stoga im je važno skrenuti pozornost na to da se izmjenom poretka imenica u složenici, kako je već spomenuto, bitno mijenja značenje: *vessel supply* je brodska opskrba, *a supply vessel* je brod za opskrbu.

Kako vidimo iz gornjih prijevoda složenica među imenicama mogu vladati različiti sintaktički odnosi o kojima ovisi značenje. Master (2003) smatra da imenska složenica predstavlja krajnje skraćenu odnosnu rečenicu. Budući da se samo definicije toliko skraćuju, Master tvrdi da složenice treba smatrati veoma komprimiranim definicijama i da njihova klasifikacija odgovara različitim načinima pomoću kojih se jedna vrsta razlikuje od druge (prema karakteristikama, sastavu, funkciji, mjestu, vremenu, sličnosti i izumitelju).

Sukladno tomu, u istraživanju ranije spomenutoga engleskog pomorskog korpusa zapazili smo čak 15 različitih skupina koje možemo klasificirati na sljedeći način:

1. Složenice koje zamjenjuju genitivnu frazu s prijedlogom *of*:

a work *programme* - a *programme of work*
a steel *plate* - a *plate of steel*
the cylinder *cover* - the *cover of a cylinder*

2. Složenice u kojima se prva imenica odnosi na mjesto, a druga na ono što se nalazi na tom mjestu:

a logbook *entry* - an *entry from the logbook*
a coast station - the station on the coast
the wheel *house* - the *house where the wheel is accommodated*
corner *bolts* - *bolts at the corner*
the back *plate* - the *plate at the back*
the chartroom *clock* - the *clock in the chartroom*
the engine *room* - the *room accommodating the engine*
the engine room apprentice - an apprentice in the engine room
deck *cargo* - *cargo stowed on the deck*
a stern *anchor* - an *anchor located at the stern*

3. Složenice koje govore čemu nešto služi, odnosno svrhu nečega:

a cargo *vessel* - a *vessel for cargo*
mooring *ropes* - *ropes for mooring*
an air *filter* - a *filter for air*
a shore *pass* - a *pass for shore*
ventilation *equipment* - *equipment used for ventilation*
lubricating *oil* - *oil used for lubrication*

engine-cooling *system* – *system* used for cooling the engine

4. Složenice koje govore o materijalima i tvarima, gdje se prva imenica odnosi na materijal, a druga na predmet načinjen od toga materijala:

a copper *wire* – a *wire* made of copper

a wire *rope* – a *rope* made of wire

a steel *plate* – a *plate* made of steel

5. Složenice koje klasificiraju vrste u kojima prva riječ odgovara na pitanje koja vrsta:

a salvage *ship* – a *ship* for salvage

a suction *valve* – a *valve* for suction

air-circulation *valve* – a *valve* used for circulation of air

a fire-fighting *equipment* – *equipment* used for fire-fighting

6. Složenice koje se odnose na dijelove nekoga uređaja i ono što ga pokreće:

a gas *boiler* – a *boiler* propelled by gas

a steam *turbine* – a *turbine* powered by steam

a petrol *engine* – an *engine* using petrol as fuel

7. Složenice koje se odnose na neki spremnik u koji se stavlja (s)tvar označena prvom imenicom:

a petrol *tank* – a *tank* containing petrol

a cargo *hold* – a *hold* in which cargo is stored

a slop *tank* – a *tank* containing slop

a liferaft *container* – a *container* housing a liferaft

a lifeboat *davit* – a *davit* accomodating a lifeboat

a hot air *bottle* – a *bottle* containing hot air

8. Složenice koje se odnose na vrijeme, odnosno trajanje

a two-day *journey* – a *journey* lasting two days

a day *passage* – a *passage* which takes a day

a three-week *voyage* – a *voyage* lasting three weeks

a night *watch* – a *watch* during the night

9. Složenice koje se tvore s određenom imenicom visoke frekvencije:

a) person / man: (u pomorskom jeziku *man* opstaje bez obzira na moguću diskriminaciju po rodu budući da je pomorstvo još uvijek izrazito muški posao):

a *fireman*, a *donkeyman*, a *tallyman*, a *helmsman*, a *lifeboatman*, a *pumpman*, a *manrope*, a *helmsman*, *manpower*, a *deadman*, a *foreman*, a *fisherman*, a *manhole*, an *oldman*

b) imenica *gear* kao osnovna imenica, odnosno modifikator:

handling-gear, *fishing-gear*, *control-gear*, *slip-gear*, *steering-gear*, *mooring-gear*, *crankshaft gear*, *manoeuvring gear*, *pump driving gear*, *sailing gear*, *spur gear*; *gearwheel*, *gearpump*, *gear pinions*, *gear train*, *gearmimics*, *gearroom*

c) imenica *anchor* kao osnovna imenica ili kao modifikator:

drag anchor, *sea anchor*, *patent anchor*, *grapnel anchor*, *bower anchor*, *stock anchor*, *stream anchor*; *anchor arm*, *anchor bed*, *anchor bill*, *anchor cable*, *anchor chain*, *anchor crane*, *anchor crown*, *anchor flukes*, *anchor light*, *anchor recess*, *anchor ring*, *anchor rope*, *anchor shackle*, *anchor shank or shaft*, *anchor stock hoops*

d) imenica *line* kao osnovna imenica:

bow line, *breast line*, *life line*, *tow line*, *heaving line*, *stern line*, *spring line*, *deck line*, *mooring line*, *messenger line*, *discharge line*, *air line*, *pipe line*, *steam line*, *ballast line*, *stream line*, *branch line*, *trim line*, *shaft line*, *midship line*, *load line*, *water line*, *reef line*, *leech line*, *lead line*, *log line*, *pressure line*, *tape line*, *cylinder line*

10. Složenice u kojima su sadržane imenice koje označavaju nazive za životinje ili dijelove ljudskog i životinjskog tijela:

breast line, *eyebolt*, *eye plate*, *hand spar*, *head sail*, *head line*, *head rope*, *head board*, *thumb knot*, *tail shaft*, *sheer legs*, *anchor throat*, *bracket knee*, *heelpost*, *oar neck*, *knighthead*, *rudder arm*, *diaphragm plate*

horse knot, *monkey block*, *monkey face*, *monkey island*, *monkey lever*, *monkey rail*, *monkey sail*, *monkey fist*, *fishplate*, *cat-hole*, *horseshoe*, *donkey boiler*, *donkeyman*, *donkey engine*, *dog star*, *dog watch*, *dog vane*, *manhole dog*

11. Složenice koje govore o obliku nečega:

a butterfly *nut* – a *nut* shaped like a butterfly

a worm *gear* – a *gear* shaped like a worm

a needle *valve* – a *valve* shaped like a needle

a triangle *plate* – a *plate* shaped like a triangle

12. Eponimne složenice (koje sadrže vlastite imenice), a označavaju vrstu, proizvođača, izumitelja ili mjesto gdje se nalaze:

Vernier *calipers* - *calipers* invented by Vernier

a Mac Gregor *hatch* - a *hatch* designed by Mac Gregor

a North Sea oil *rig* - a *rig* situated in the North Sea

Shell *oil* – *oil* produced by the Shell company

Diesel *engine* – *engine* designed by Diesel

Venturi *tube* – a *tube* designed by Venturi

Allison's *anchor* – an *anchor* designed by Allison

William Janney *pump* - a *pump* designed / introduced by William Janney

a Bunsen *burner* – a *burner* designed by Bunsen

an Admiralty *Chart* – a *chart* issued by the Admiralty

Greenwich *Hour Angle* (GHA) – an *hour angle* according to Greenwich Mean Time

Fahrenheit / Celsius / Kelvin *scale* – *scale* according to Fahrenheit / Celsius / Kelvin

13. Složenice koje govore da je nešto sadržano u nečemu:

salt *water* – *water* with salt in it

carbon *steel* – *steel* containing carbon

an aluminium *alloy* – an *alloy* containing aluminium

14. Složenice koje govore o čemu je nešto:

cargo crane *report* – a *report* on the operation of cargo crane

weather *bulletin* – a *bulletin* containing weather forecast

weather *forecast* – *forecast* dealing with the weather

15. Složenice koje govore o uzroku nečega:

anchor *dues* - *dues* caused by anchorage

sea *sickness* – *sickness* caused by the sea

shell *shock* – *shock* caused by a shell

war *casualties* – casualties caused by the war
 negligence *damage* – damage caused by negligence

Svi gore navedeni odnosi na koje smo naišle u ovom proučavanju imenskih složenica u pomorskom stručnom registru pomažu u dešifriranju / dekodiranju značenja složenica i ako studente postupno upoznajemo s njima možemo im uvelike pomoći u ispravnom razumijevanju suptilnih semantičkih odnosa između modifikatora i osnovne imenice.

3. DEŠIFRIRANJE SLOŽENICA

Premda i u engleskom jeziku pridjevi najčešće služe za opis osobina imenica, osobito trajnih, imenice se također iznimno često rabe u istu svrhu u imenskim složenicama, s tom razlikom da imenice češće služe za određivanje vrste. Primjerice, *a cargo vessel* (teretni brod) ne odgovara na pitanje kakav je brod, nego kojoj vrsti pripada, dakle, nije ni *a passenger vessel* (putnički brod) ni *a cruise vessel* (krstaš).

Različitim odnosima unutar složenica najprije se bavila prof. Bartolić koja smatra da veliki broj nominalnih složenica potječe od postimenskih fraza koje se u dubljoj analizi mogu logički svesti na skraćeni oblik definicije. Master (2003), složivši se s tvrdnjama prof. Bartolić, predlaže da se složenice dešifriraju u četiri koraka koje studenti trebaju odrediti prema njegovoj klasifikaciji od sedam kategorija. On, naime, smatra uočavanje tih kategorija iznimno važnim za točno razumijevanje, dakle i dešifriranje, pojedine složenice:

1. materijal: *copper wire*
2. rad (operacija pomoću): *a gear pump, a gasoline engine*
3. svrha: *air filter*
4. mjesto: *field mouse, stern anchor*
5. vrijeme: *morning sickness*
6. oblik: *a belt sander*
7. izumitelj, korisnik: *Bunsen burner, Diesel engine, Venturi tube*

Kao prvo, složenicu treba svrstati u jednu od sedam navedenih kategorija. Tako Master (2003) svrstava *gear pump* pod 3. (rad s pomoću ...) i definira je kao „*a pump that operates by means of gears*“ (pumpa koja

radi uz pomoć zupčanika). Drugi korak zahtijeva da se obrne red riječi u složenici i da se po potrebi ubace prijedlozi, pridjevi i/ili glagoli (*a pump that operates by means of gears*). U trećemu koraku predstavljaju se kompleksnije imenske složenice koje se sastoje od jednostavnih složenica. To zahtijeva proces dešifriranja u dva dijela. U prvomu se dijelu jednostavna složenica čita unutar šire složenice bez obrtanja elemenata, npr. *Acid nitrate disposition* – the disposition of acid nitrates. U drugom dijelu obrće se redosljed jednostavne složenice unutar šire složenice tako da dobijemo "an acid nitrate is a nitrate attached to an acid group". U četvrtomu se koraku od studenata traži da sami naprave složenice iz zadanoga konteksta. Tako npr. *The garage for parking at the airport is already full*, postaje *the airport parking garage is already full*.

Master (2003) navodi da su mnoge imenske složenice nerazumljive i izvornim govornicima engleskoga jezika ako nisu stručnjaci za određena područja. Poznavanje sadržaja, tj. definicije, znatno olakšava dešifriranje složenice.

Što se tiče pisanja složenica, u britanskom engleskom složenice se češće pišu s crticom, dok to nije slučaj u američkom engleskom jeziku. One koje su uobičajene, osobito ako se sastoje od dvije kratke riječi, pišu se kao jedna riječ. Kako nema čvrstih pravila koja bi se odnosila na pisanje, čak se i u rječnicima ista složenica pojavljuje napisana u različitim oblicima.

4. UTJECAJ POGREŠNO PREVEDENIH SLOŽENICA NA HRVATSKI JEZIK

Kad govorimo o važnosti razumijevanja i ispravna prevođenja složenica, svakako bi bilo vrijedno spomenuti da se u suvremenom hrvatskom jeziku može uočiti veoma snažan utjecaj engleskoga jezika, upravo na području o kojemu se govori u ovom radu. Tako, primjerice, Nives Opačić, naša istaknuta lingvistica, u svojoj knjizi *Hrvatski u zagradama, globalizacijske jezične stranputice* (2006), a u želji da se standardni hrvatski jezik zaštititi od sve većeg utjecaja engleskoga jezika (preko medija i modernih tehnologija), iznosi brojne primjere sakaćenja vlastitoga jezika nepotrebnom uporabom engleskih riječi, pa tako i imenskih složenica

doslovce preuzetih i/ili prevedenih (katkad prilično nespretno) s engleskoga, što izravno zadire u područje gramatike i sintakse.

Primjerice, sve učestalija uporaba sintagmi tipa team building aktivnosti, last minute putovanja, five star hoteli, Rovinj World Music Festival, Croatia Boat Show, Zagreb Transport Show, Motovun Film Festival, osim što mogu biti nerazumljive široj javnosti koja ne mora nužno vladati engleskim jezikom, predstavlja pravo nasilje nad hrvatskim jezikom. Autorica stoga predlaže da se navedeni izrazi (u ovom slučaju složenice) prevedu, odnosno parafraziraju u duhu hrvatskoga jezika, što znači isključivo pridjevom kao atributom i/ili postpozicioniranim genitivnim ili prijedložnim izrazom.

5. ZAKLJUČAK

Složenice su vrlo česte u stručnom i znanstvenom engleskom jeziku, pa tako i u pomorskom. Poteškoće se javljaju pri razumijevanju značenja složenica. Kako navode Plančić i Bibić (2007), leksik se mora poučavati i pomoću neprestana stvaranja novih mapa koje će pomoći pri pamćenju. Svrstavanje složenica u kategorije koje su uočene u ovoj analizi, osim što pomaže pri dešifriranju značenja, daje i nove mape koje olakšavaju usvajanje vokabulara. Kada je riječ o engleskom jeziku, nije dovoljno studente samo uputiti da značenje potraže u rječnicima. Veoma je važno skrenuti im pozornost na činjenicu da je u engleskom jeziku vrlo lako stvoriti novi termin ili novu nijansu u značenju naučimo li pravila tvorbe riječi i gotovo neograničene mogućnosti kombiniranja postojećih vrsta riječi ili njihovih dijelova.

Najproduktivniji proces stvaranja novih pojmova svakako je udruživanje dviju ili više riječi. U ovom su radu obrađene neke složenice iz nautičkoga i brodostrojarškoga registra. Kao što je poznato, u mnogim je svjetskim organizacijama, pa tako i pomorskim, engleski svojevrsni *lingua franca*, jer se time omogućuje uspješna komunikacija među pomorcima u cijelom svijetu. U tu je svrhu Međunarodna pomorska organizacija (IMO) 2001. unaprijedila prijašnju publikaciju za pomorce „Seaspeak“ izdavanjem publikacije Standardni pomorsko-komunikacijski izrazi (IMO- SMCP 2001) IMO / Standard Marine Communication Phrases (IMO - SMCP 2001). U predgovoru publikacije stoji:

“Budući da sigurnosno komuniciranje brod-obala i obrnuto, među brodovima, kao i unutar samoga broda, mora biti točno, jednostavno i nedvosmisleno kako bi se izbjegle zabune i pogreške, valja normirati jezik koji se pritom koristi. To je od osobite važnosti s obzirom na porast broja brodova u međunarodnoj plovidbi s posadama koje govore mnogo različitih jezika, jer problemi u komunikaciji mogu biti uzrokom nesporazuma koji dovode u opasnost brod, ljude na brodu i okoliš.”

Spomenuti priručnik obiluje primjerima najfrekventnijih složenica iz registra. Stoga je bavljenje ovim područjem leksika neizostavno u nastavi engleskoga jezika za obrazovanje pomoraca.

U ovom smo radu analizirale neke od tih složenica i ustanovile 15 kategorija različitih odnosa između imenica koje tvore složenicu. Te kategorije uvelike olakšavaju dešifriranje koje vodi ka ispravnom razumijevanju suptilnih semantičkih odnosa. Kada je riječ o prevođenju uočeno je da se engleske imenske složenice, posebice one dvočlane, na hrvatski mogu prevesti na nekoliko načina, no može se uočiti da su najčešći sljedeći:

- pridjev u atributivnoj poziciji (a cargo vessel – *teretni brod*, a steel plate – *čelična ploča*, a worm gear – *pužni zupčanik*, a night watch – *noćna straža*, a gas boiler – *plinski kotao*)
- postpozicionirani genitiv (anchor crane – *dizalica sidra*, deck officer – *časnik palube*, engine log – *dnevnik stroja*, cylinder cover – *poklopac cilindra*)
- posvojni pridjev (Bunsen burner – *Bunsenov plamenik*, Kelvin scale – *Kelvinova skala*)
- prijedložna fraza (sailing gear – *oprema za jedrenje*, a steam turbine – *turbina na parni pogon*)
- postpozicionirana odnosna rečenica, odnosno njezina skraćena participna inačica (a stern anchor – *sidro (koje je) smješteno na krmi*, ladder mounted underwater pump – *crpka koja se ugrađuje pomoću ljestava*)

Spomenut je i utjecaj engleskih složenica na hrvatski jezik odnosno njihovo nepravilno prevođenje. Kada je riječ o uzrocima takovih tendencija, zapažanja Opačić (2006) zadiru u područje sociolingvistike,

no neosporno je da stalna izloženost nezgrapno i često pogrešno shvaćenim i prevedenim nominalnim strukturama znatno otežava ispravan pristup i točno razumijevanje imenskih složenica, kako u općem, tako i u stručnom, tehničkom i znanstvenom engleskom jeziku.

LITERATURA

- Bartolić, L. (1978): *Nominal compounds in technical English*. In M. Trimble, L. Trimble & K. Drobnic (Eds.), *English for specific purposes: science and technology*. Oregon: Oregon State University, 257-277.
- Bartolić, L. (1984): *Englesko-hrvatski ili srpski i hrvatsko ili srpsko-engleski rječnik brodograđevnih, strojarskih i nuklearnotehničkih naziva*, Zagreb, Školska knjiga.
- Bauer, L. (1989): *English word-formation*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Carić, T. Plančić B. (2008): *Englesko-hrvatski pomorski slikovni rječnik*, Split, Pomorski fakultet u Splitu.
- Gramley, S. (2000): *English for Specific Purposes*, <http://www.uni-bielefeld.de/lili/personen/vraithel/teaching/ial/ESP.pdf>.
- König, Sedlan Lj. (1996): *Problemi u prevodenju složenih imeničnih struktura u engleskom jeziku struke*, U: Mihaljević Djigunović, J. i Pintarić, N. (ur.), *Prevodenje - suvremena strujanja i tendencije*: Zagreb, HDPL, 149-156.
- Master, P. (1998): *Responses to English for Specific purposes*, San Jose State University.
- Master, P. (2003): *Noun Compounds and Compressed Definitions*, *English Teaching Forum*, 41, 3, 2-9.
- Opačić, N. (2006): *Hrvatski u zgradama: globalizacijske jezične stranputice* Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- O'Seaghdha, D. (2008): *Learning compound noun semantics* <http://www.cl.cam.ac.uk/techreports/UCAM-CL-TR-735.pdf>
- Plančić, B. (2004): *O pristupu vokabularu u nastavi engleskog jezika za pomorce*. *Strani jezici* 33, 3-4, 281-290.
- Plančić, B., Bibić, J. (2007): *Let's focus on lexis*, *Strani jezici* 36, 4, 371-380.
- Plančić, B. Zanchi, Ž. (2004): *Važnost nastave engleskog jezika u obrazovanju pomoraca*, *Strani jezici* 33 3-4, 395-400.
- Pritchard, B. i Kalogjera, D. (1999): *On some features of conversation in maritime VHF communications*. In: M. Coulthard et al. 1999 *Dialogue Analysis VII: Working with Dialogue*. Niemeyer, Tübingen; 185-197.
- Pritchard, B. (1994): *Neke osobitosti leksika u englesko-hrvatskim jezičnim dodirima u pomorstvu*, *Pomorski zbornik*, 32/94, 385-394.
- Pritchard, B. (1998): *Norma i jezične varijacije u pomorskim komunikacijama*, *Zbornik HDPL*, ur. B. Pritchard, L. Badurina, D. Stolac), Zagreb, 457-470
- Tokić, B. (2004): *Jesu li «jezik u struci» i «nazivlje u struci» istoznačni pojmovi?* <http://www.fsb.hr/sorta2004/abstract/t12-3-tokic.pdf>

Standardni pomorsko-komunikacijski izrazi (prijevod IMO Standard Marine Communication Phrases, IMO SMCP 2001, uredio.: Boris Pritchard) – Sveučilište u Rijeci, 2007

IMO (1997) *Standard Marine Communication Phrases* (IMO SMCP 2001)

NOUN COMPOUNDS IN NAUTICAL AND MARINE ENGINEERING ENGLISH

In English it is customary for nouns to be used as adjectives so that there can be two, three or more nouns joined together into one vocabulary item called a noun compound. These compounds are mostly reduced relative clauses and compressed definitions. They can be classified according to their characteristics, function, composition, purpose, time, location, inventor, resemblance, etc. Noun compounds are especially important in scientific and technical English because they are frequently used in these contexts due to the fact that they provide condensed and economical forms of describing objects and processes, thereby contributing towards concision, clarity and economy of language. It is due to their high frequency that noun compounds represent an unavoidable subject in teaching English in science and technology. Since they do not exist in the Croatian language, where nouns can only be used as appositions and never as attributes, this function being primarily reserved for adjectives, noun compounds are misunderstood and misinterpreted because the students, the native speakers of Croatian, are not sufficiently aware of or familiar with this specific feature of the English language. Therefore, they tend to decode the compounds in reverse, i.e. starting from the first noun in the sequence instead of the final one, which is the head of a compound noun phrase. The paper deals with a need to teach a proper understanding, decoding and use of noun compounds, i.e. starting from the head noun, which is invariably the final word in the sequence. Furthermore, scientific and technical language often requires a specific, even expert knowledge of the field in question. That is why a failure to grasp the syntactic and semantic relations within the compound renders the decoding process even more difficult, if not impossible. Fifteen categories of these relations have been noticed. The paper specifically focuses on noun compounds in nautical

and marine engineering English, bearing in mind the research by Professors Bartolić and Master, who have each studied the matter extensively.

Key words: noun compounds, nouns, decoding, nautical and marine engineering English